

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Haymo||nis Episcopi Hal-||berstatten[sis] Homiliarum,
nunc sexto || maiori [pro] ante hac unquam dili||gentia
excusarum, || Pars ...**

praeter omnes omnium appendices, accesserunt iam recens homiliae
aliquot piæ, ante hoc tempus excusæ nusquam

Pars Aestivalis

Haimo <Altissiodorensis>

Haimo <Halberstadensis>

Coloniae, 1551

VD16 H 222

Abeuntes pharisæi, consilium inierunt ut Mat. 22

urn:nbn:de:hbz:466:1-39335

[& cæteris adiutoribus meis, quorū nomina sunt in libro uitæ, id est, in memoria dei Ne Philippenses grauer acciperent, quod omnium illorum nomina in hac epistola non continerentur, ideo subiunxit: Et cæteris adiutoribus meis, quorum nomina sunt in libro uitæ. & est sensus: Philippenses, nolite grauer ferre, quod omnes uos in epistola mea non nominaui: quonia m e si in mea epistola non estis scripti, in libro tamen uitæ cōtinemini, quia mei adiutores estis. Iste est liber uitæ, de quo dñs dicit: Gaudete q̄ nomina uestra scripta sunt in cælo, id est, in memoria omnipotentis dei.

Luc. 10.

DOMINICA XXIII. POST PEN
tecosten. Matthæi XXII.

In illo tempore Abeuntes pharisæi, consilium inierunt, ut caperent Iesum in sermone. Et reliqua.

AB eo tēpore quo totius mundi monarchia sub unius hominis principatu redacta est, propter pacem & concordiam seruandam in populis, statutum est, ut unusquisq̄ cēium capitis sui redderet. Cuius rei testis ē Lucas euangelista, qui tpe quo dñs & saluator natus est, hanc legem in po-

Luc. 2.

pulum Iudæorum allatam descripsit, dicens: Exijt edictum a Cæsare Augusto, ut describeretur uni-

uersus orbis. Super hanc rem autem Cæsar Augustus Herodem Antipatri filium Iudæis præfecit, ut & tributa exigeret, & Romano pareret imperio. Ergo prædicante domino & saluatore nostro, continuo magna inter Iudæos nata quæstio fuerat, propter redditionem census, alijs dicentibus, pro securitate & quiete, quia Romani principes pro eis militarēt, debere tributa solui, e contra scribis & pharisæis dicentibus, non debere populum dei humanis legibus esse subiectum, maxime cum decimas & primitias & spontaneas oblationes deo offerret. Et quia scribæ & pharisæi (ut sæpe diximus) ad hoc dñm sequebatur, ut eū uel in ope, uel in sermone reprehendere possent, sub hac occasione consiliū ineūtes, mittunt ei discipulos suos cum Herodianis, dicentes: Magister, scimus quia uerax es, & uiam dei in ueritate doces, & non est tibi cura de aliquo. Non enim respicis personā hominum. Dic ergo nobis, quid tibi uideatur? Licet censum dare Cæsari, an non?

Quod ideo interrogabant, ut dum unum ex eis quodlibet affirmaret, aut illorum, aut istorū odium incurreret. Ut scilicet, si diceret [licet,] reprehenderetur ab alijs, qui censum dare uolebant, uel uideretur esse contrarius legi dei. Si uero diceret [nō licet,] quasi qui rebellionem contra Cæsarem mouere cogitaret, a ministris Herodis comprehensus teneretur. Herodianos autem uel ministros Herodis uocat, qui publice uectigalia exigebant: uel certe illos, quos scribæ & pharisæi, quia sponte Herodi tributa soluerent, illudentes, Herodianos uocabant. Et quia (ut dominus ait) scribæ & pharisæi

Mat. 23:

R. R. iij

similes erant sepulchris dealbatis, blandā & fraudulentam interrogationem præmittebant, ei dicētes: [Magister, scimus quia uerax es, & uiam dei in ueritate doces, & nō est tibi cura de aliquo. Nō enim respicis personam hominum.] Propriū est enim illorum, qui alios fraude decipere conantur, ut prius mentem audientis adulationibus demulceant, ut blandimentis prouocatus, non quod uerum est respōdeat, sed quod illi, qui interrogat, placere probauerit. Quod uero illi fraudulentè de domino dicebant, nos firmi & immobili fide credere debemus, illum scilicet uerum ac singulare esse magistrum, a quo procedit om̄s sapientia, & cum quo fuit semper & est ante æuum, qui ait in

- Iohā. 13.** euangelio: Vos uocatis me, magister & domine,
Mat. 23. & benedicitis. sum etenim. Et iterum Nec uocemini magistri, quia magister uester unus est Christus.
Psal. 115. ipse autem uerax est, quia (ut ait scriptura) omnis
Iohā. 14. homo mendax, qui ait in euangelio: Ego sum uia, ueritas & uita. Viam quoq; dei in ueritate docuit, quia nec fefellit aliquē, nec falli ab aliquo potuit: quoniam seruantibus quæ præcepit, ueraciter dabit quod promisit. Non etiam respicit personam hominum, quia nec propter paupertatē aliquem abiicit, nec ppter diuitias aliquem eligit, sed quem in suo seruitio uiderit deuotiorē, ipsum efficit satētiorem. De quo ueracissime Petrus apostolus dicit: In ueritate comperi, quoniam non est personarum acceptor deus, sed in omni gente, qui operatur iustitiam, acceptus est illi. Cæsarem autem, nō Augustum, sed Tiberiū successorem eius, sub quo passus est dominus, intelligere debemus. Omne enim imperatores Romanorum, Cæsares appella-

bantur, a primo Caio Casare, q ob duas causas Cæsar ē nūcupatus, uel qa cæso uētre matris exiit, uel quia cū cæsarie capitis, id est, cū capillis est natus.

Cognita autem Iesus nequitia eorum, dixit: Quid me tentatis hypocritæ?

Sapientia semper sapienter agit. Et primum cogitationes tentatorum denudauit, ut sic salte in eo cogeretur cognoscere diuinitatem. Quoniam i. Re. 16. proprium est deo cogitationes hominum intueri, scriptura teste, quæ ait: Quæ sunt in corde hominis, oculi tui uident domine. Et recte tentatores suos hypocritarum appellatione redarguit, quia aliud ore proferebant, & aliud in corde retinebant.

Hypocrita enim græce, latine simulator dicitur. Quo nomine recte illi censentur, q aliud seruant interius, & aliud ostendant exterius. Quales erant isti, qui cū domino dicerent, [Magister, scimus qa uerax es,] eū capere cogitabant in sermone. Qui b^o adhuc dicitur. Ostēdite mihi numisma cæsus.

Numisma est (ut Isidorus dicit) solidus aureus, uel argenteus, siue æreus. Dicitur enim numisma, quia nominibus principum effigisq signabatur.

At illi obrulerunt ei denarium.

Denarius genus erat nummi, qui pro decē nummis imputabatur, & habebat imaginem Cæsaris expressam, nomenq superscriptum.

Et ait illis: Cuius est imago hæc & superscriptio? Dicunt ei: Cæsaris.] Nō ex ignorantia, in terrogatio saluatoris descendit, maxime cum manifeste pateret, cuius esset expressa imago in nummo, sed tentatores suos interrogauit, ut illis cuius esset imago responderibus, rationabiliter & absq

reprehensione, quæ dei deo, & quæ Cæsaris, Cæsari reddenda esse doceret. Vnde & subditur:

Et ait illis: Reddite ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt dei, deo.] Ac si diceret. Reddite ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari, id est, tributū, uestigal & censum. Et quæ sunt dei deo, id est, decimas, primitias & spontaneos oblatiōes. Vnde subtiliter considerandum, quia sicut Cæsar imaginis suæ censum a sibi subditis exigebat, sic deus omnipotens imaginis suæ figurā a nobis exacturus est. In denario quippe imago regis exprimebatur, homo autem secundum interiorē hominem, ad imaginem & similitudinem dei factus est, ipso domino dicente: Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Huius imaginis figuram in se expressam nouerat, qui dicebat: Signatum est super nos lumen uultus tui domine. Quemadmodum ergo Cæsar denarium, in quo imago eius exprimebatur, a subditis exquirebat, sic deus omnipotens inuiolatam in nobis suam imaginem uult inuenire in pijs actibus, & pijs moribus uel castis. Simulq; etiam considerandum est, quia nisi primus homo imaginem dei in se peccando uiolasset, nequaquam homo homini subiectus esset. Quia in initio cum fecisset deus hominem ad imaginem & similitudinem suam, non ait: Præsit homo hominibus, sed dominamini piscibus maris & uolatilibus cæli & bestijs terræ. Postquam uero peccatum inter homines, iurgia, rixæ, & seminariū discordiæ crescere cœpit, ad comprimendam prauorum hominum insolentiam, præposuit deus hominibus hominem, ut quos amor dei non prouocabat ad bonum, saltem timor hominis coerceret a

Gen. 1.

Psal. 4.

Gene. 1.

malis. Iam uero Christianorum temporibus diuina prouidentia ordinauit, ut esset in ecclesia dei non solum pastor & pontifex, sed etiam in seculo princeps, ut iste ecclesiam dei uerbis instruat, & ille armis defendat. Et quod iste non potest corrigere uerbo, ille feriat ferro. Et qui nolunt ecclesiasticam suscipere disciplinam, prohibeantur a malis per potestatem regiam. Et qui potestati dei non sunt subditi, mundanis legibus constringantur. Et ideo debemus Christianis principibus esse subditi (nisi contra dei uoluntatem nobis imperent) & obediētes, ut iuxta saluatoris præceptū, reddamus quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt dei, deo. Vnde Apostolus admonet nos, dicens. Om̄ibus potestatibus sublimioribus subditi estote, quia non est potestas nisi a deo. Quæ autem sunt, a deo ordinata sunt. Et qui potestati resistit, dei ordinationi resistit. Et iterum: Reddite omnibus debitum: cui tributum, tributum: cui uectigal, uectigal: & cui honorem, honorem: & cui timorem, timorem. Quod non solum dominus uerbis, sed etiam exemplis faciendū ostendit, quando & deo reddidit quæ sunt dei, patris faciens uoluntatē: & Cæsari, quæ sunt Cæsaris, quando pro se & Petro tributum reddere iussit, sicut scriptum est in euangelio: Quia cū accessissent hi qui didrachma accipiebant, ad Petrum, dixerunt ei: Magister uester non soluit didrachma? Et ait, Etiam. Et cum contristatus Petrus intrasset domum, præuenit eum Iesus, dicens: Quid tibi uidetur Simon? reges terræ a quibus accipiunt tributum uel census? a filijs suis, an ab alienis? Et illo respondente: ab alienis, ait: Ergo liberi sunt filij. Vt autem non scandalizemus eos, uade ad mare, & mitte hamū;

Rom. 13

Ibidem.

Matt. 17

637 DOMINICA XXV.

& cum piscem qui primus ascēderit, tolle: & aperto ore eius, inuenies statorem, illum sumēs, da eis pro me & te. Cuius etiam exemplū secutus idē Petrus, discipulos suos per epistolam admonet, dicens: Deum timere, regem honorificate. Et iterū: Subiecti estote omni humane creature propter Deum, siue regi, quasi præcellentisue ducibus, tanquam ab eo missis ad uindictam malefactorum, laudem uero bonorum.

2. Pe. 2.
Ibidem.

DOMINICA XXV. POST PEN
teosten. ad Colossenses I.

FRATRES, Non cessamus pro uobis orātes & postulantes, ut impleamini agnitione uoluntatis eius, in omni sapientia & intellectu spiritali, ut ambuletis digne, deo ꝑ omnia placētes.] ¶ Audiens Apostolus deuotā ac promptā uoluntatē eorū circa fidē Christi, orat ꝑ eis, ut propēsus agnita uolūtate dei, rariōabili opere cōplerent deuotionē, quā audita fide Christi didicerāt: ne famē mentis fida dicatio & robur fidei, dum incōsulte aliqd atq; imperite cōficeret, laboris sui fructum amitteret. Hoc em̄ libenter accepto fertur, quod deuotus sit animo & prudens.

In omni opere bono fructificantes & crescentes in agnitione dei, in omni uirtute robur accipientes secundum potentiam gloriæ eius, in omni patientia & longanimitate cum gaudio, gratias agentes deo patri, qui uocauit nos in partem sortis sanctorum in lumine, q̄ liberauit nos a potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filiꝝ charitatis suæ.] ¶ Incrementum